

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державного департаменту інтелектуальної власності (електронний ресурс): www.sdip.ua.
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики (електронний ресурс): www.ukrstat.gov.ua.

Annotation. *In this article is opened the role of intellectual property rights to the innovation development of Ukrainian economic. It has been admitted that with a growing competition active intellectual property rights activity provides increasing success of entrepreneurship. A number of measures concerning reformation the state intellectual property rights policy have been offered.*

i intellectual property rights, Trade Related Aspects on Intellectual Property Rights.

30

УДК 631.15

Р.А. Кучеренко, аспірант, Національний університет біоресурсів і природокористування України

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Розглянуто загальноекономічні проблеми інноваційного розвитку та охарактеризовано специфічні особливості інноваційної діяльності підприємств агропромислового комплексу України. Проаналізовано сучасний рівень розробки та впровадження вітчизняних інноваційних проектів в аграрній сфері.

Ключові слова: *інноваційний розвиток, інноваційна політика, інновація, інноваційний проект, аграрні підприємства*

Вступ. За рік до прийняття Лісабонської угоди Верховна Рада України у 1999 р. прийняла Стратегію інноваційного розвитку України – концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку. Таким чином, випереджаючи Європу у розробці та прийнятті стратегічних концепцій, Україна так і не здійснила інноваційного прориву. Інертність у запровадженні інновацій у виробництві демонструють аграрні підприємства, які, використовуючи застарілі затратні технології, стикаються з труднощами просування своєї продукції на зовнішні ринки.

Суттєвий доробок у дослідження інновацій та інноваційного розвитку здійснили в своїх роботах зарубіжні вчені С.Валдайцев, С.Кузнець, В.Леонт'єв, Й.Шумпетер, Б.Санто та інші. Серед вітчизняних дослідників, які вивчали і продовжують вивчати проблеми інноваційного розвитку, слід назвати

Ю.Бажала, М.В. Зубця, В.М. Гейця, В.П. Семиноженка, В.Д. Пархоменка, М.Туган-Барановського, Т.О. Білобрової. Згадані науковці зробили суттєвий внесок у вивчення інновацій та проблем інноваційного розвитку. Однак потребують додаткового вивчення проблеми врахування національних і галузевих особливостей, стимулювання інноваційного розвитку, усунення стримуючих факторів, підвищення ефективності реалізації державної інноваційної політики в аграрній сфері.

Постановка завдання. Здійснити аналіз особливостей та проблем інноваційного розвитку аграрної сфери. Дослідити ефективність реалізації задекларованого державою інноваційного шляху розвитку. Визначити стан реалізації вітчизняних інноваційних проектів у цій сфері.

Результати дослідження. Перехід на новий, інноваційний, рівень виробництва, що мусить забезпечити довготривалий економічний розвиток, ставиться за мету у названій Стратегії інноваційного розвитку України.

Проте зростання обсягів виробництва аграрних підприємств, що спостерігається останніми роками, відбувається в основному на екстенсивній основі (змінюється кількісний і залишається сталим якісний стан виробничих ресурсів).

На заводі залучення інновацій в АПК стають як загальні для всіх галузей проблеми, так і ті, що зумовлені особливостями інноваційного процесу в агропромисловому комплексі (табл. 1).

Таблиця 1.

Загальноекономічні проблеми та специфічні особливості інноваційної діяльності підприємств АПК

№ п/п	Проблема	Примітка
1	2	3
Загальноекономічні проблеми		
1.	Висока вартість інновацій для підприємств	Проблема пов'язана не тільки зі значною вартістю новітнього обладнання, а й із захистом інтелектуальної власності
2.	Брак державної інвестиційної допомоги для реалізації інноваційних рішень	Державу не можна назвати ефективним новатором, тим більше в умовах нестачі бюджетних ресурсів
3.	Недостатність інформації про інновації та популяризації ефекту від їх впровадження	В умовах прискорення інформаційного обміну у суспільстві сільгоспвиробники виявляються обділеними інноваційною інформацією

Продовження таблиці 1

1	2	3
4.	Супротив економічних суб'єктів до запровадження будь-яких інноваційних змін	Інновація є порушенням усталеної рівноваги, порушенням стабільності, що породжує на початковому етапі їх реалізації невизначеність та песимістичні очікування господарюючих суб'єктів [1, с. 23]. Такий консерватизм більш притаманний жителям сіл та малих міст, де в основному і працюють підприємства АПК [4, с. 112]
5.	Відсутність державних пілг та гарантій підприємствам, що запроваджують інновації у виробництві	Дана проблема пов'язана із бюджетним обмеженням держави та інертністю державного апарату щодо реалізації інноваційних рішень
Специфічні особливості		
1.	Різноманітність видів сільськогосподарської продукції і продуктів її переробки	Існування суттєвої диференціації у технології вирощування сільськогосподарської продукції та її переробки породжує і велику кількість інновацій
2.	Значна диференціація окремих регіонів країни за умовами виробництва	Дана особливість зумовлена як природними чинниками: клімат, ґрунти і т.ін., так і традиційними (історичними) аспектами виробництва в даному регіоні
3.	Велика різниця в тривалості періоду виробництва сільськогосподарської продукції і продуктів її переробки	Ця особливість суттєво затримує реалізацію інновацій, збільшує тривалість їх окупності
4.	Відособлення аграрних виробників від організацій, що виробляють науково-технічну продукцію	Відірваність прикладної науки від реального виробництва – проблема не нова і характерна для багатьох галузей виробництва. Відсутній чіткий механізм передачі досягнень науки підприємствам АПК

У звіті Державного агентства України з інвестицій та інновацій (далі Держінвестицій) міститься інформація щодо реалізації державної політики у сфері інвестицій та інноваційної діяльності у 2007 році [2, с. 2-8]. Документ свідчить, що за двома бюджетними програмами профінансовано 33 інноваційних проекти на загальну суму 798,6 млн. грн., з яких в аграрній сфері реалізовано шість на суму 93,8 млн. грн, що становить лише 11,7% від загальної суми державних інвестицій. Така частка аграрних інновацій, звісно, неспівставна із проголошеним пріоритетним розвитком АПК України.

Заслугує на увагу також наявність і стан власних інноваційних розробок в аграрному виробництві України. У 2006 році спільними зусиллями Міністерства освіти і науки України та Міністерства промислової політики України був організований і проведений Всеукраїнський конкурс інноваційних технологій. Його головною метою було створення організаційно-економічних умов ефективної реалізації освітнього, інформаційного та науково-технічного потенціалу для забезпечення інноваційного розвитку України. За результатами конкурсу було відібрано 101 проект, що містить інформацію щодо прибуткового використання нововведень у різних сферах національного господарства [5, с. 3-8].

Аграрній галузі присвячено розділ «Високотехнологічний розвиток сільськогосподарства і переробної промисловості», в якому представлено 20 інноваційних проектів, що знаходяться на різних стадіях розробки. В табл. 2 представлено стан розробки цих проектів.

Таблиця 2.

Стан розробки вітчизняних інноваційних проектів з розвитку сільського господарства і переробної промисловості (за результатами Всеукраїнського конкурсу інноваційних технологій у 2006 році)

№ п/п	Стадія розробки інноваційного проекту	Питома вага в загальному обсязі, %
1.	Налагоджено серійне виробництво	15
2.	Впроваджено дослідне виробництво	30
3.	Створено дослідний зразок	20
4.	Проведено дослідження та продемонстровано переваги технології	10
5.	Розроблено робочу документацію	10
6.	Розроблено бізнес-план	15

Таким чином, національне господарство України має власні інноваційні напрацювання, у тому числі і в аграрній сфері, проте більшість (55%) проектів знаходяться на початкових стадіях реалізації.

Висновки. В інноваційних програмах, профінансованих державою через Держінвестицій питома вага фінансування інновацій в аграрній галузі порівняно з іншими галузями залишається невеликою.

Незважаючи на наявність власних інноваційних рішень в аграрному виробництві, стан їх розробки залишається низьким. До налагодження серійного виробництва доходять тільки близько 15% проектів. Більшість вітчизняних інноваційних проектів (55%) перебуває на початкових стадіях (розробка бізнес-планів, робочої документації, проведення досліджень, створення дослідного зразка).

Забезпечення прискореного інноваційного розвитку аграрних підприємств та переходу національного господарства до п'ятого технологічного укладу не може базуватися виключно на державному фінансуванні, адже держава не є ефективним інвестором. Проте їй слід долучитися до популяризації розвитку аграрних підприємств на інноваційній основі, інформування зацікавлених суб'єктів про аграрні інновації з метою подолання психологічного спротиву до нововведень. Також ефективним було б запровадження державних пільг і гарантій на інноваційні проекти, що реалізуються.

Список використаних джерел

1. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития: исследования предпринимательской прибыли, капитала, кредита и цикла конъюнктуры. – М. Прогресс, 1992. – 206 с.
2. Інноваційна активність промислових підприємств України. – <http://www.ukrstat.com.ua>.
3. Звіт про діяльність Державного агентства України з інвестицій та інновацій / Звіт за 2007 рік // <http://exchange/in.gov.ua>.
4. Білоброва Т.О. Проблеми мотивації інноваційної діяльності: світова практика та українські реалії // Культура народів Причорномор'я, №78. 2006. С. 9-13.
5. Каталог інноваційних технологій за результатами Всеукраїнського конкурсу інноваційних технологій. За редакцією д.т.н., члена-кореспондента АПН України В.Д.Пархоменка. К.: Укр ІНТЕІ, 2006. – 228 с.
6. Геєць В.М., Семиноженко В.П. Інноваційні перспективи України. Харків. «Перспективи». 2006. – 272 с.
7. Бажал Ю.М. Економічна теорія технологічних змін: Навч. посіб. - К: Заповіт, 1996. – 240 с.

***Annotation.** The peculiarities and problems of innovative process in agrarian enterprises of Ukraine were examined. The influence of them from the government innovative policy was analyzed and the state of native innovative project's working out in the agrarian sphere was found out.*

Key words: *innovative development, innovative police, innovative project, agrarian enterprises.*